THE ISRAELITE PRESS of Western Canada. The only Jewish Newspaper

דאָס אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA

Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg Manitoba

דער ערשטער פאראייניקטער קאמפיין

די קאנפערענץ פון פארשטייער פון דער "דזשאינט" און פון דער אידישער אגענטור, אָפּגעהאלטן די טעג אין וואשינגטאָן, האָט ארויסגעלאָזן דעם רוף צום אמעריקאנער אידנטום פאר דעם פאראייניקטן קאמפיין פון זעקס מיליאָן דאלאר פאר'ן יאָר ארבעט פון ביידע קערפּערשאפטן.

מיט דעם רוף קומט צו פראקטישן אויסדרוק די פאראייניקונג פון די צוויי כחות אינ'ם אידישן לעבן, וואָס זיינען ביז איצט געגאנגען יעדע אין איר באזונדער ריכטונג, — אין אָפּט באקעמפנדיק איינע די צווייטע. — די כחות, וואָס האָבן געארבעט פאר'ן אויפבוי פון א אידישן לעבן אין ארץ־ישראל און האָבן אָפּט געלייקנט די באדייטונג פון וועלכער ס'איז אנ־דער אויפבוי ארבעט, וואָס האָט ניט קיין דירעקטע שייכות צו ארץ־ישראל, און די כחות, וואָס האָבן זיך קאָנצענטרירט אויף דער ארבעט אין די אזוי גערופענע גלות־לענדער, באציִענדיק זיך צו דער ארבעט אין ארץ־ישראל אָדער נעגאטיוו, אָדער נייטראל, ווי צו א ניט־באזונדערס וויכטיקן טייל פון דער אלגעמיינער ארבעט.

די דאָזיקע פאראייניקונג, וואָס האָט איר ערשטן אויסדרוק געפונען אין דער גרינדונג פון דער אידישער אגענטור פאר ארץ־ישראל, איז ניט געקומען פלוצלונג. דער געדאנק פון דער גאנצקייט פונ'ם אידישן לעבן האָט ביסלאנגזייט אָנגעהויבן אריינדרינגען טיפער אינ'ם איד. באזאנדערס זיין פון נאָך דער מלחמה אָן, און זינט דער אויפבוי פון ארץ־ישראל האָט זיך ארויסגעוויזן צו זיין א שווערערער און מער לאנגזאמער פּראָצעס, ווי דאָס האָט אויסגעזעען, איידער דער פּראָצעס פון פארווירקלאכונג פונ'ם ציוניזם האָט זיך אָנגעהויבן.

די דערגרייכונגען וואָס זיינען פאר דער צייט געמאכט געוואָרן אין ארץ־ישראל האָבן איבערצייגט דעם צד שכנגד, אז ארץ־ישראל ווערט א וויכטיקער פאקטאָר אין אידישן לעבן, וואָס מען קאָן מער ניט אוועקמאכן אונטער דער האנט, דער ציוניסטישער צד, פון דער צווייטער זייט, האָט אָבער אויך געמוזט אנערקענען, אז זיינע אייגענע כחות זיינען צו באשרייבן פאר דער גרויסער ארבעט. און אז זיינע דערגרייכונגען זיינען ניט גרוים געווען, אז מען זאָל מיט זיי קאָנען יוצא זיין מיט א לייזונג פון אלע אידישע פּראָבלעמען.

אויף אָט די נייע שטימונגען האָבן זיך עס געשטיצט די פירער פון ביידע צדדים. — דר. וויצמאן פון איין זייט, און דער פארשטאָרבענער לו־אים מארשאל פון דער צווייטער זייט, — צו פאראייניקן ביידע כחות, און אזוי פארשטארקן דורך איינקיקן פון ציל ביידע צדדים.

דאָס איז זיי ניט לייכט אָנגעקומען, זיי האָבן זיך פון ביידע זייטן באגעגנט מיט אלטע, איינגעוואָרצלטע פאראורטייל, וועלכע האָבן געשטערט אין דער פאראייניקונג. די צייט איז אָבער פארט געווען שוין רייף פאר א געאיינקטן פראָנט. און ער איז אזוי פארווירקלאכט געוואָרן, ניט געקוקט אויף דער קענגערשאפט פון יחידים, וואָס באציען זיך נאָך איצט מיט קענ־זייטיקן חשד איינער צום צווייטן.

מיט דער גרינדונג פון דער אגענטור אין ישעגעוואָ לעצטן זומער איז דער זיג, אין פראקטישן זינען, הייפטזעכלאך געווען א ציוניסטישער, כאָטש די ציוניסטן האָבן דאָ געמוזט. אין די אינטערעסן פון דער פאראייניקונג, מוותר זיין אויף א געוויסע גראנד פרינציפּ, איבערלאָזנדיק זיי פאר זיך אליין, ווייל די נייע שותפים האָבן זיי ניט געוואָלט אָנגענעמען. זיי האָבן אָבער פאר־זיכערט פאר זיך די מיטארבעטערשאפט פון דעם צווייטן צד, אויף וויפל ס'איז שייך פראקטישע ארבעט.

מיט דער נאָר־וואָס אָפּגעהאלטענער וואשינגטאָנער קאָנפערענץ, ווערט איצט דער ציוניסטישער צד אויך ארייגגעצויגן אין דער פראקטישער ארבעט, וואָס איז ביז איצט אָנגעפירט געוואָרן פון דער "דזשאינט" גרופּע, די שותפים אויף וויפל ס'איז שייך דעם אמעריקאנער אידנטום, ווערט אזוי א פולשטענדיקער.

די נייע אויסגאבע פונ'ם "נעפּ"

זאכן האָבן זיך זייער שנעל באוואויגן אין סאָוועט רוסלאנד די לעצטע צייטן. אָט ערשט האָט די וועלט נאָכגעפאָלגט מיט א פארכאפּטן אָטעם דעם גוואלדיקן סאָציאלן עקספּערימענט וואָס איז דאָרטן געמאכט געוואָרן מיט דער קאָלעקטיוויזאציע אין דאָרף און אין שטאָט, און מיט די גוואלדטאטן וואָס האָבן זי באגלייט. — און, מיטאמאָל, א באפעל פון אויבן צוריקצו־האלטן זיך, אפּצושטעלן אמווייניקסטנס דעם גוואלדזאמען טייל פון דער קאָלעקטיוויזאציע.

דער זעלבער סטאלין, וואָס האָט ערשט ניט לאנג צוריק באפוילן זיינע חיילות דורכצופירן די קאָלעקטיוויזאציע אָן רחמנות און אָן איינזעע־ניש, האָט אָנגעהויבן איצט זאָגן מוסר זיינע שלוחים, למאי זיי האָבן איבער־געכאפּט די מאס. ער וויל שוין ניט די פולשטענדיקע פאראייניקונג פונ'ם "קולאק", און געפינט אפילו א בארעכטיקונג פאר'ן קליינעם הענדלערס עק־זיסטענץ. עס שאפט זיך א מילדערע באציאונג צו די דעקלאסירטע, און עס ווערן צוריקגעהאלטן די רעליגיעזע רדיפות, וואָס זיינען פארשטארקט גע־וואָרן מיט דער געצוואונגענער קאָלעקטיוויזאציע.

עס חזר'ט זיך אזוי איבער די געשיכטע מיט לענינס "נעפּ", וואָס איז געקומען ווי א פּועל־יוצא פון דעם מיליטערישן קאָמוניזם פון יענער צייט. מען האָט דערפילט, אז מען האָט איבערגעכאפּט די מאס, און אז דאָס קאָן פירן צו א קאטאסטראָפע, און מען האָט באשלאָסן צו מאכן א צוריקצוג.

מיר דארפן זיך אָבער ניט נארן צו מיינען, אז דער דאָזיקער צוריק־צוג איז א פּערמאנענטער, און מיינט א נייע וועגענדונג אינ'ם קאָמוניזם און אין דער קאָמוניזירונג פּאָליטיק פון סאָוועט רוסלאנד. ווי לענינס "נעפּ", איז די נייע אויסגאבע זיינע, פון סטאלינען, נאָר א סטראטעגישער צוג פון א צייטווייליקן כאראקטער, — אזוי אמווייניקסטנס, ווערט ער זיכער באַ־טראכט פון די קאָמוניסטן זעלבסט.

דאָס איז בלויז א קליינער אָפּשטעל, אָן אפרו אינ'ם שווינדלדיקן גע־לויף פונ'ם קאָמוניסטישן אָנגריף. דאָס איז בלויז א קליינער צוריקצוג אויף אָפּצוכאפּן דעם אָטעם, כדי צו באנייען דערנאָך די אפענסיווע מיט אָפּגע־פרישטע כחות.

לענינס "נעפּ" האָט ניט לאנג געדויערט. די וואָס האָבן זיך געלאָזט פון אים פארפירן, האָבן געדארפט באצאָלן דערפאר א הויכן פּרייז, — און זיי קאָנען זיך נאָך ביז היינטיקן טאָג ניט פאנאנדערצאָלן.

סיידן סטאלינס אלע ביז איצטיקע אויפטוען און פּלענער וועלן אינ־גאנצן דורכפאלן, ווען די נייע אויסגאבע פונ'ם "נעפּ" זיין פונקט אזוי ניט דויערהאפט, און וועט שפּעטער פונקט אזוי טייער קאָסטן די קרבנות, וואָס וועלן זיך אריינכאפּן אין איר נעץ.

זיכער וועלן מיליאָנען מענשן וואָס זיינען געטריבן געוואָרן צום אָפּ־גרונט, איצט אָפּכאפּן דעם אָטעם. אָבער אָט דעם גינסטיקן פאר זיי מאָמענט מוזן זיי אויסנוצן אזוי, אז דער קומענדיקער אָנגריף זאָל זיי געפינען אין אזא מצב, אז זיי זאָלן זיך קאָנען אריינפאסן "אָן ווייטיק" אין די נייע אראנזשעמענטס.

אין אונזער הילף־ארבעט פאר'ן סאָוועטישן אידנטום מוזן מיר דאָס האַלטן אין זינען, — זי דארף גיין אויף דער ליניע פון פּראָדוקטיוויזאציע און קאָלעקטיוויזאציע.

ש. אנ־סקי

(צו זיין נייַנטן יאָרצייט)

(ספּעציעל פאר "דאָס אידישע וואָרט")

פון ש. ערנסט (תל אביב)

א געזונטער רעאליזם און א טיפער מיסטיציזם — דאָס זיינען די צוויי גרונט־שטריכן, וועלכע דרונגען אנסקי'ס גאנצן שאפן, אָט די צוויי גרונט־שטריכן, וועלכע זיינען אין פלוג, אזוי ווייט אייגער פון דעם אנדערן, האָרמאָנירן אָבער אין אנסקי'ס שאפן אין איין מענ־שען.

און אָט דער דואליזם, וועלכן מיר גע־פינען אין אנסקי'ס שאפן, איז דער כאַ־ראקטעריסטישער שטריך זיינער. אויפ'ן ערשטן בליק איז אויך זיין גאנץ לעבן פול געווען מיט סתירות: א סעקרעטאר פון "דזשאָינט" און א שילדערער פון פּרעטער לאווראָוו און א שילדערער פון פּרעטער קלייַן שטעטליקן לעבן; א מיטארבעטער פון "רוסקאיע באנאטס־טוואָ" און גלייכצייטיק קאָרעספּאָנדענט פון "פרייַנט", אין תוך געטומען, אָבער, אין עס ניט געווען קיין סתירה, ער האָט אין זיך געטראָגן א מין אינערלאכע נש־מה־האַרמאָניע, וואָס האָט צענויפגעגאָסן אלע זיינע מעשים אין איין גאנצעס. ש. אנסקי איז געווען דער האו־מאָנישער אין אונזער ליטעראטור, אין זיי־נע אלע אויפטוען שוועבט א זאָנערער באַרע האַרמאָניע, וואָס האָט איירע וואָרצ־לען אנסקי'ס טיפער ליבע צום פאָלק. אָט דיזע ליבע אין זייער סימפּטאָמאטיש צום נייסט פון דער תקופה, אין וועלכער ס'איז דורך אנסקי'ס וועגט־יאָרן, דאָס "גיין אין פאָלק" האָט דאָמאָלסט ארומ־געכאפּט די נאָנצע סלאַוויש אינטעלי־גענץ, די רוסישע און די פּוילישע, און האָט אויסגעפאָרשט די הומאניטאַרישס־טע שאפונגען אין די ליטעראטור פון דאָזיקע פעלקער. אָט די האָזיקע רע־ליגיע פון ליבע צום פאָלק האָט אויך געברענט אין אנסקי'ס נשמה, און לאנג, לאנג, האָט ער ארומגעבלאָנדזשעט אין די רוסישע סטעפּעס, וואו ער האָט גע־גלויבט צו שטילן זיין דורשט.

אנסקי איז, אָבער, דערביי לאנג ניט געבליבן, און גלייך ווען ער האָט דער־שפּירט זיין שורש, איז ער איבערגעגאנג־גען צום אידישן קוואל. נאָר אויך דאָ איז ער "אוועק אין פאָלק", זיך איבערגע־געבן בלב ונפש צום אידישן פאָלק, וואָס איז פאר אים געווען דער ליכטיקסטער פונקט אין זיין לעבן.

אנסקי'ס שאפן אויפ'ן געביט פון אי־דישן פאָלקלאָר איז פיל־פארביק, הגם איינהייטלאך און איינינ. מיט נאָנישע איינפאכקייט האָט ער די פּראָסטע פּרי־מיטיווע פאָלקס־יצירות אויף לייוונגען געלייגט, ער האָט וואנדערגרינדיק אויפגעשטעלט ביים פאָלק זיין שאַ־פונגס מעטאָד געגומען און דאָן אין זיין "דבוק" פאנאנדערגעוויקלט געוואָרן אין א ריזיק לבנס־בילד, וואָס שפּילן די לעבנס־צאפּלענגען פון דער גאנצער פאר־גאנגענער תקופה.

אנסקי וויזט אָן אין זיין "דבוק" אויף א טשיקאוון שטריך אין אידישן פאָלקלאָר. ער פירט אונז אריין אין דער אטמאָספערע פון דעם חסידישן לעבן, וואָס איז ארומגעוויקלט מיט דעם אי־דישן מיטאס. דאָס איז א טיף מענש־לאכע אטמאָספערע, ווארום דאָ האָט די ציטערדיקסטע און איידעלסטע סטרונע פון דער חסידישער נשמה געפונען גע־דאנקלאכן אָפּקלאנג. דער דראַמאטישער שטאָף ווערט ביי אים פארפירט אויף אן אייגנארטיקן סימבאָלישן שמיינער: די געשטאלטן זיינען באהויכט מיט פאר־צייטיקער תמימותדיקייט אווי, אז לייד־ענדיק ווערן מיר מיטגעצויגן אין דער אויפגעלעבטער אטמאָספערע און מיר לעבן מיט די געשעענישן פון זיינע העל־דען.

אין "דיבוק" גיט אונז אנסקי א בול'טע שילדערונג פון א חסידישן צדיק, וואָס האָט אויפגעהערט צו זיין א נסתר, נאָר איז געווארן נעענטער צו דער ווירקלאכ־קייט, קומט אין נאָענטער גייסטיקער באַ־דירונג מיט די חסידים, וועלכע זיינען באהאפטן צו אים מיט דינע נשמה־פע־דים.

ניט מיט ווייניקער טאלאנט זיינען געשילדערט די איבעריקע פיגורן: דער כ'שלה, דער ישיבה בחור, חזן לאה — וועלכע שטעלן מיט זיך פאר דעם אי־דישן לעבנס שטיינער מיט אלע זיינע מעלות און חסרונות.

דער "דבוק" איז אויסערגעוויינלאך כאראקטעריסטיש פאר אנסקי'ס פּער־זענלאכקייט. אנסקי האָט זיך קיינמאָל ניט דערהויבן איבער'ן פאָלק און איז ניט ארויף אויף קיין אידיען הויכקייט, כדי פון דארט אראָפּצוקוקן אויפ'ן פאָלק, נאָר מיט דאָס אויגענע אויגן און צוזאמען מיט־ליידן.

אנסקי איז דערפאר געווארן דער גרעס־טער אָפּשאצער פון אונזער עבר. דער אייגציקער וואָס האָט אוועקגעלייגט דעם יסוד פאר'ן אידישן פאָלקלאָר אין ס'ברייטן מערב.

אין דעם הינזיכט פון זיין איבערגע־בענקייט און ארייַנדרינגען אין די טיפ־סטע פאָלקס־שיכטן, כדי צו ראטעווען דעם אידישן פאָלקלאָר פון אוגטערגאנג, האָט ער נישט קייַן גלייכן צו זיך. פאר־שיידענע פאקטן איז עפּיזאָדן דערציילט מען ווי אזוי און אויף וואָס פאר אן אופן ער איז ארומגעפאָרן, איבער די פארשיי־דענע פארווארפענע אידישע שטעטלאך און פּרייסן, כדי צענויפזאמלען די רעשטלאך פון דעם אידישן פאָלקס אוצר.

"אין איינער אזא שטעטל — דער־ציילט א. דעכטיאָו, וועלכער האָט אנ־טייל גענומען אין דער עקספּעדיציע, וואָס איז אונטער אנסקי'ס אנפירונג ארומגע־פאָרן איבער די אידישע שטעטלאך, כדי אינטערעסן: דער סאָלדאט — דאָס קעס־טער מיט זיינע חפצים; דער דאקטאר, דער אינזשענער — ספּעציעלע פאכן. ביי אונז אָבער דארף אויפשטיין א דור, וועלכער האָט קיינע אינטערעסן און אויך אפילו קיינע ספּעציאליטעטן, א שטיק אייזן, פון וועלכן מען קאָן אויסשמיד־ען שאפן אלץ, — וואָס איז נויטיק פאר דער נאציאָנאלער מאשין. מען דארף א דאָר? — קען איך עס, א טשיינאָס, א פּראקאן? — ווייס איך עס, א פאליי־ציי? דאקטוירים? אדוואקאטן? אר־טיסטן? לערער? וואסער־טרעגער? — טויג איך זיך אויס דערצו, אויך האָב ניט קיין באשטימטע פיזיאָנאמיע, קיין פּסי־כאָלאגיע, קיין אייגענע פריוואטע געפיי־לען, און אפילו אויך ניט קיין פּריוואטן נאָמען; איך ארבעט פאר ציון, פאר־באריִיט צו אלץ, ניט צוגעבונדן צו קיין אנדער זאך. — איך ארבעט פאר איין צוועק: בויען!

— אועלכע מענשן זיינען ניטא! — האָב איך געזאָגט.

— פאראן.

איך האָב געהאט א טעות. דער ער־שטער פון אָט די מענשן איז געשטאנען פאר מיינע אויגן. אָט אזוי איז ער, טרומפּעלדאר, דאָך זעלבסט געווען: א יוריסט, א סאָלדאט, אן ערד־ארבעטער: נאָך תל־חי איז ער געגאנגען זוכן ארבעט מיט דעם סערפּ, און מיט דער ביקס אין האנט האָט ער געראַרפט געפונען דעם טויט: ער האָט געזאָגט "אין דבר" און איז געשטאָרבן אומשטערבלאך.

(פון די ערינערונגען איבער דעם אי־דישן לעגיאָן).

וו. זשאָבאטינסקי

א געזונטער רעאליזם און א טיפער מיסטיציזם — דאָס זיינען די צוויי גרונט־שטריכן, וועלכע דרונגען אנסקי'ס גאנצן שאפן, אָט די צוויי גרונט־שטריכן, וועלכע זיינען אין פלוג, אזוי ווייט אייגער פון דעם אנדערן, האָרמאָנירן אָבער אין אנסקי'ס שאפן אין איין מענ־שען.

און אָט דער דואליזם, וועלכן מיר גע־פינען אין אנסקי'ס שאפן, איז דער כאַ־ראקטעריסטישער שטריך זיינער. אויפ'ן ערשטן בליק איז אויך זיין גאנץ לעבן פול געווען מיט סתירות: א סעקרעטאר פון "דזשאָינט" און א שילדערער פון פּרעטער לאווראָוו; א מיטארבעטער פון "רוסקאיע באנאטס־טוואָ" און גלייכצייטיק קאָרעספּאָנדענט פון "פרייַנט", אין תוך געטומען, אָבער, איז עס ניט געווען קיין סתירה, ער האָט אין זיך געטראָגן א מין אינערלאכע נש־מה־האַרמאָניע, וואָס האָט צענויפגעגאָסן אלע זיינע מעשים אין איין גאנצעס. ש. אנסקי איז געווען דער האו־מאָנישער אין אונזער ליטעראטור. אין זיי־נע אלע אויפטוען שוועבט א זאָנערער באַרע האַרמאָניע, וואָס האָט איירע וואָרצ־לען אנסקי'ס טיפער ליבע צום פאָלק. אָט דיזע ליבע אין זייער סימפּטאָמאטיש צום נייסט פון דער תקופה, אין וועלכער ס'איז דורך אנסקי'ס וועגט־יאָרן, דאָס "גיין אין פאָלק" האָט דאָמאָלסט ארומ־געכאפּט די נאָנצע סלאַוויש אינטעלי־גענץ, די רוסישע און די פּוילישע, און האָט אויסגעפאָרשט די הומאניטאַרישס־טע שאפונגען אין די ליטעראטור פון דאָזיקע פעלקער. אָט די האָזיקע רע־ליגיע פון ליבע צום פאָלק האָט אויך געברענט אין אנסקי'ס נשמה, און לאנג, לאנג, האָט ער ארומגעבלאָנדזשעט אין די רוסישע סטעפּעס, וואו ער האָט גע־גלויבט צו שטילן זיין דורשט.

אנסקי איז, אָבער, דערביי לאנג ניט געבליבן, און גלייך ווען ער האָט דער־שפּירט זיין שורש, איז ער איבערגעגאנג־גען צום אידישן קוואל. נאָר אויך דאָ איז ער "אוועק אין פאָלק", זיך איבערגע־געבן בלב ונפש צום אידישן פאָלק, וואָס איז פאר אים געווארן דער ליכטיקסטער פונקט אין זיין לעבן.

אנסקי'ס שאפן אויפ'ן געביט פון אי־דישן פאָלקלאָר איז פיל־פארביק, הגם איינהייטלאך און איינינ. מיט נאָנישע איינפאכקייט האָט ער די פּראָסטע פּרי־מיטיווע פאָלקס־יצירות אויף לייוונגען געלייגט, ער האָט וואנדערגרינדיק אויפגעשטעלט ביים פאָלק זיין שאַ־פונגס מעטאָד געגומען און דאָן אין זיין "דבוק" פאנאנדערגעוויקלט געוואָרן אין א ריזיק לבנס־בילד, וואָס שפּילן די לעבנס־צאפּלענגען פון דער גאנצער פאר־גאנגענער תקופה.

אנסקי וויזט אָן אין זיין "דבוק" אויף א טשיקאוון שטריך אין אידישן פאָלקלאָר. ער פירט אונז אריין אין דער אטמאָספערע פון דעם חסידישן לעבן, וואָס איז ארומגעוויקלט מיט דעם אי־דישן מיטאס. דאָס איז א טיף מענש־לאכע אטמאָספערע, ווארום דאָ האָט די ציטערדיקסטע און איידעלסטע סטרונע פון דער חסידישער נשמה געפונען גע־דאנקלאכן אָפּקלאנג. דער דראַמאטישער שטאָף ווערט ביי אים פארפירט אויף אן אייגנארטיקן סימבאָלישן שמיינער: די געשטאלטן זיינען באהויכט מיט פאר־צייטיקער תמימותדיקייט אווי, אז לייד־ענדיק ווערן מיר מיטגעצויגן אין דער אויפגעלעבטער אטמאָספערע און מיר לעבן מיט די געשעענישן פון זיינע העל־דען.

אין "דיבוק" גיט אונז אנסקי א בול'טע שילדערונג פון א חסידישן צדיק, וואָס האָט אויפגעהערט צו זיין א נסתר, נאָר איז געווארן נעענטער צו דער ווירקלאכ־קייט, קומט אין נאָענטער גייסטיקער באַ־דירונג מיט די חסידים, וועלכע זיינען באהאפטן צו אים מיט דינע נשמה־פע־דים.

ניט מיט ווייניקער טאלאנט זיינען געשילדערט די איבעריקע פיגורן: דער כ'שלה, דער ישיבה בחור, חזן לאה — וועלכע שטעלן מיט זיך פאר דעם אי־דישן לעבנס שטיינער מיט אלע זיינע מעלות און חסרונות.

דער "דבוק" איז אויסערגעוויינלאך כאראקטעריסטיש פאר אנסקי'ס פּער־זענלאכקייט. אנסקי האָט זיך קיינמאָל ניט דערהויבן איבער'ן פאָלק און איז ניט ארויף אויף קיין אידיען הויכקייט, כדי פון דארט אראָפּצוקוקן אויפ'ן פאָלק, נאָר מיט דאָס אויגענע אויגן און צוזאמען מיט־ליידן.

אנסקי איז דערפאר געווארן דער גרעס־טער אָפּשאצער פון אונזער עבר. דער אייגציקער וואָס האָט אוועקגעלייגט דעם יסוד פאר'ן אידישן פאָלקלאָר אין ס'ברייטן מערב.

בענקייט און ארייַנדרינגען אין די טיפ־סטע פאָלקס־שיכטן, כדי צו ראטעווען דעם אידישן פאָלקלאָר פון אוגטערגאנג, האָט ער נישט קייַן גלייכן צו זיך. פאר־שיידענע פאקטן איז עפּיזאָדן דערציילט מען ווי אזוי און אויף וואָס פאר אן אופן ער איז ארומגעפאָרן איבער די פארשיי־דענע פארווארפענע אידישע שטעטלאך און פּרייסן, כדי צענויפזאמלען די רעשטלאך פון דעם אידישן פאָלקס אוצר.

"אין איינער אזא שטעטל — דער־ציילט א. דעכטיאָו, וועלכער האָט אנ־טייל גענומען אין דער עקספּעדיציע, וואָס איז אונטער אנסקי'ס אנפירונג ארומגע־פאָרן איבער די אידישע שטעטלאך, כדי

א בריוו פון בערלין

(פון אונזער ספּעציעלן קאָרעספּאָנדענט)

י. ליבערס

צווישן די פארשיידענע קונסט שטיק, וועלכע בערלין האָט אָנגעהויבן איר טעאטרעלן ווינטער־סעזאָן, פארנעמט א "דריי־פּיפּס פּראָצעס", וואָס גייט איצט מיט א גרויסן פארגעניגן אין דער אמטיקער אמטיקער אמטיק